

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 27/98

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Ľubomíra Dobríka a sudcov JUDr. Júliusa Černáka a JUDr. Jána Drgonca na verejnom zasadnutí 23. septembra 1998 prerokoval podnet [REDAKOVANÉ], bytom [REDAKOVANÉ] zastúpeného JUDr. Ivetou Rajtákovou, advokátkou, Košice, Štúrova 20, podľa čl. 130 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky o porušení čl. 11 a čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky, Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd publikovanom pod č. 209/1992 Zb. a Dohovoru o uznaní rozvodov a zrušenia manželského spoluzitia publikovanom pod č. 131/1976 Zb. uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 1. apríla 1998 sp. zn. Ur 11/98 a takto

r o z h o d o l :

1. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 1. apríla 1998 sp. zn. Ur 11/98 porušil čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Vo zvyšnej časti návrhu nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e

I.

Podaním z 22. apríla 1998, označeným ako „sťažnosť voči postupu sudcu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky JUDr. Jozefa Haťapku“, navrhovateľ [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] žiadal prešetrenie prípadu konania o uznanie rozvodového rozsudku súdu Spolkovej republiky Nemecko č. 4 F 1717/89 z 13. júna 1991. V podaní uviedol, že dňa 6. februára 1998 požiadal Najvyšší súd Slovenskej republiky o uznanie citovaného rozvodového rozsudku a že Najvyšší súd Slovenskej republiky konanie rozhodnutím z 1. apríla 1998 sp. zn. Ur 11/98 zastavil z dôvodu, že navrhovateľ nepredložil v súdom ustanovenej lehote plné znenie rozsudku Obvodného súdu v Augsburgu aj s jeho overeným prekladom.

Toto podanie doplnil navrhovateľ návrhom o vydanie nálezu ústavného súdu, že citovaným rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky boli porušené jeho základné ľudské práva, ktoré mu priznáva čl. 11 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a rovnako bol porušený Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd publikovaný v Zbierke zákonov č. 209/1992 Zb. a Dohovor o uznaní rozvodov a zrušenia manželského spoluzitia publikovaný ako vyhláška Ministerstva zahraničných vecí č. 131/1976 Zb. Porušenie svojich práv vidí v tom, že Najvyšší súd Slovenskej republiky, hoci mu včas doručil požadované písomnosti potrebné pre rozhodnutie (plné znenie rozsudku v nemčine i v overenom preklade), konanie zastavil.

Ústavný súd Slovenskej republiky návrh, ktorý kvalifikoval ako podnet, uznesením zo 16. júna 1998 sp. zn. II. ÚS 27/98 prijal na ďalšie konanie. Listom zo 16. júna 1998 sa súčasne obrátil na predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (Najvyšší súd Slovenskej republiky navrhovateľ označil ako účastníka) o písomné vyjadrenie k jeho návrhu. V liste ústavný súd žiadal odpovedať na päť otázok. Z odpovedí by potom ústavný súd mohol vyvodiť prípadné právne závery. Na list predseda najvyššieho súdu reagoval, len pokiaľ ide o účastníka konania, na otázky neodpovedal. V liste z 29. júla 1998 pod sp. zn. Sekr. 135/98 predseda najvyššieho súdu uvádza, že „podľa jeho názoru ústavný súd postupoval v rozpore s čl. 2 ods. 2,

čl. 142 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Všeobecný súd môže byť síce účastníkom konania pred ústavným súdom, ale len v prípade konaní upravených osobitnými ustanoveniami prvého oddielu (§ 37 ods. 1), tretieho oddielu (§ 46 ods. 1) a piateho oddielu (§ 59 ods. 1) druhej hlavy tretej časti zák.č. 38/1993 Z. z. v znení zákona č. 293/1995 Z. z., lenže iba v procesnom postavení navrhovateľa. Uvedená skutočnosť je zrejmá aj zo všeobecných ustanovení prvej hlavy tretej časti citovaného zákona. Konkrétne ide o ustanovenie § 18 ods. 1 písm. d)“.

Predseda Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ďalej uviedol, že „vyjadriť sa k uvedenej žiadosti nepatrí do pôsobnosti predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Tá je jednoznačne vymedzená v ustanovení § 19 ods. 1, 2 zákona č. 335/1991 Zb. v znení zmien a doplnkov a v ustanovení § 13 ods. 1 - 3 zákona SNR č. 80/1992 Zb. v znení zmien a doplnkov. V tejto súvislosti poznamenáva, že aj pre predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky jednoznačne platí ustanovenie § 170 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. Preto nie je oprávnený podávať nejaké vyjadrenie. Svoje stanovisko k ústavnému vymedzeniu pôsobnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky oznámil už vo viacerých listoch. Pokiaľ ide o otázky súvisiace s obsahom predložených príloh, resp. súvisiaceho spisu, poznamenáva, že tento bol predložený úplne tak, ako bol predložený Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie.“

II.

Z dokladov, ktoré navrhovateľ predložil, sa dá zistiť, že o jeho návrhu na uznanie cudzoštátneho rozvodového rozsudku zo 6. februára 1998 konal Najvyšší súd Slovenskej republiky urýchlene, keď ho už 10. februára 1998 vyzval priložiť sobášny list, doklad o štátnom občianstve a zaplatiť súdny poplatok 1 000 Sk. Ďalším listom z 13. marca 1998 Najvyšší súd Slovenskej republiky, s poukazom na stanovisko Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, požadoval od navrhovateľa úplné znenie rozsudku Obvodného súdu v Augsburgu z 13. júna 1991, teda vrátane odôvodnenia a zároveň aj prekladu do slovenčiny. Navrhovateľ listom z 25. marca 1998, ktorý podal doporučené na pošte Košice 2, oznamuje najvyššiemu súdu: „plniac

pokyny predposledného Vášho listu zasielam plné znenie môjho rozvodového rozsudku s jeho slovenským prekladom ...“. Na liste je pečiatka Najvyššieho súdu Slovenskej republiky o prevzatí zásielky dňa 27. marca 1998. Na podacom lístku z pošty z 25. marca 1998 (podacie číslo 21732) je vyznačená platba 13 Sk. To svedčí, že išlo o väčšiu zásielku, keďže základná sadzba za doručenie doporučeného listu je 10 Sk.

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 1. apríla 1998 pod sp. zn. Ur 11/98 konanie zastavil a svoje rozhodnutie takto odôvodnil: „Keďže navrhovateľ výzve súdu z 13. 3. 1998 o doplnenie návrhu pripojením kompletného rozvodového rozsudku nevyhovel, čím spôsobil, že vzhľadom na stanovisko generálneho prokurátora SR v konaní nemožno pokračovať, súd konanie podľa § 43 ods. 2 O.s.p. zastavil. Tým vyhovel žiadosti navrhovateľa, aby vo veci bolo urýchlene rozhodnuté.“

Zo spisu najvyššieho súdu, ktorý si ústavný súd vyžiadal a z neho čerpal poznatky, ďalej zistil, že na čistom liste, označenom ako „Prílohy“, je záznam s nečitateľným podpisom - prílohy 2. apríla 1998 vrátené. Komu boli vrátené prílohy a aké to boli prílohy, o tom sa v spise nenachádza žiadna zmienka. V spise chýba prílohová obálka, na ktorej sa vyznačuje, ktoré prílohy, od koho a kedy došli na súd, ako je to bežne zaužívané na všeobecných súdoch a ako to nakoniec upravujú interné predpisy o činnosti súdnej kancelárie (spravovacie poriadky).

Keďže najvyšší súd sa odmietol vyjadriť k návrhu navrhovateľa, ústavný súd skutkový stav potrebný na rozhodnutie získal jednak zo spisu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. Ur 11/98 a jednak z výpovede navrhovateľa zo 17. júna 1998, ktorú predniesol na ústavnom súde do úradného záznamu. Tam navrhovateľ znova uviedol, že výzve Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v plnom rozsahu vyhovel a napriek tomu najvyšší súd konanie zastavil. Tiež uviedol, že mu tieto písomnosti boli vrátené po vynesení rozhodnutia najvyššieho súdu dňa 8. apríla 1998.

Rozhodnutie o uznaní právoplatného meritórneho cudzieho rozhodnutia v rozvodovej veci vydáva Najvyšší súd Slovenskej republiky (Dohovor o uznaní rozvodov a zrušenia manželského spoluzitia, publikovaný ako vyhláška ministerstva zahraničných vecí č. 131/1976 Zb.).

Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu o zastavení konania nie je rozhodnutím vo veci samej. Právomoc ústavného súdu preskúmavať rozhodnutie tohto druhu ani ústavou, ani zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v platnom znení nie je preto vylúčená, ak ide o porušenie základných práv a slobôd občana deklarovaných v II. hlave Ústavy Slovenskej republiky. Každý štátny orgán, nevynímajúc ani všeobecné súdy, musí z tohto aspektu rešpektovať rozhodnutie ústavného súdu.

Ústavný súd už vo viacerých svojich rozhodnutiach vyslovil právny názor, že účastníkom konania môže byť štátny orgán, prezident, vláda, parlament a výnimku netvorí ani všeobecný súd, a to nielen v postavení navrhovateľa, ale aj odporcu, ak jeho rozhodnutím došlo k porušeniu základných práv a slobôd občanov. Názor najvyššieho súdu, že môže v konaní vystupovať len ako navrhovateľ, nie je právne opodstatnený. Všeobecný súd, tak isto, ako aj iné štátne orgány, sa môže v procesnom konaní, kde je daná právomoc ústavného súdu, dopúšťať porušovania niektorých článkov ústavy alebo medzinárodných dohovorov o ochrane základných práv a slobôd občanov. Článok 124 ústavy uvádza, že ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti, čo možno inak interpretovať tak, že do jeho výlučnej právomoci v prípade porušenia ústavy či medzinárodných dohovorov patrí vysloviť nálezom takéto porušenie. Ústavný súd však nesmie zasahovať do meritórneho rozhodovania súdov, pretože tam je daná výlučná právomoc všeobecných súdov podľa čl. 142 ods. 1 ústavy.

III.

Ústavný súd na základe už citovaného listu z 25. marca 1998 i zo záznamu, ktorý vyhotovil sám najvyšší súd - jeho pracovník do súdneho spisu o vrátení príloh, považuje za hodnoverne preukázané, že navrhovateľ naozaj vyhovel výzve najvyššieho súdu, a predložil mu plné znenie rozvodového rozsudku nemeckého súdu ako v origináli, tak i v slovenskom preklade. Tiež považuje za bezpečne preukázané, že mu tieto písomnosti boli včas, i keď len niekoľko dní pred rozhodnutím najvyššieho súdu, doručené poštou. Najvyšší súd ich prevzal podľa jeho pečiatky na liste v piatok 27. marca 1998 a rozhodoval 1. apríla 1998. Medzi 27. marcom 1998 a 1. aprílom 1998 boli dva dni voľna (sobota a nedeľa). Dá sa predpokladať, (čo však na veci nemení, keďže prevzatie písomnosti kanceláriou sa považuje za riadne doručenie) že kancelária naozaj včas tieto dokumenty nepredložila do senátu a senát vo svojom uznesení mohol konštatovať, že navrhovateľ jeho výzve v ustanovenej lehote nevyhovel, a preto konanie zastavil.

Za riadne doručenie zásielky podľa názoru ústavného súdu, ale aj ustálenej praxe všeobecných súdov, treba považovať prevzatie písomností aj kanceláriou a nie len priamo príslušným sudcom alebo predsedom senátu. Prax súdov nakoniec vychádza zo spravovacieho poriadku súdov o vedení spisovej agendy.

Podľa názoru ústavného súdu len tým si možno vysvetliť, že najvyšší súd neprihliadal na navrhovateľom doručené písomnosti vo svojom meritórnom rozhodnutí o zastavení konania, ktoré kancelária prevzala, no včas senátu nepredložila. Senát najvyššieho súdu, spravidla referujúci sudca, mal podľa názoru ústavného súdu povinnosť skontrolovať, prípadne dopytom na kanceláriu najvyššieho súdu zistiť, či navrhovateľ nevyhovel výzve najvyššieho súdu. Zo spisu najvyššieho súdu nevysvitá, že tak vykonal.

Podľa názoru ústavného súdu navrhovateľ splnil všetky podmienky, ktoré od neho najvyšší súd vyžadoval splniť preto, aby tento súd mohol meritórne o jeho návrhu rozhodnúť. Najvyšší súd však meritórne nerozhodol, ale z dôvodu procesných nedostatkov konanie zastavil. Obsah súdneho spisu však svedčí, ako to už bolo konštatované, o opaku. Napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu za tejto situácie

ústavný súd hodnotí ako porušujúce čl. 46 ods. 1 ústavy. Článok 46 ods. 1 ústavy zaručuje prístup k súdu a rovnaké právne postavenie pred súdom každému, kto žiada o ochranu svojich záujmov chránených právnym poriadkom, ktoré štát zveril súdnej moci. Právom zaručeným podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa teda každej osobe priznáva oprávnenie uchádzať sa o ochranu svojho práva v konaní pred súdom, ak rozhodnutie o predložennom práve prináleží do právomoci súdu.

IV.

Ústavný súd vyhodnotil zistený skutkový stav a aplikujúc naň ustanovenie čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky dospel k právnemu názoru, že Najvyšší súd Slovenskej republiky svojím uznesením z 1. apríla 1998 sp. zn. Ur 11/98 porušil základné právo navrhovateľa na súdnu ochranu. Podľa citovaného článku ústavy „každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky“. O toto ústavné právo bol navrhovateľ ukrátený, keďže uznesením najvyššieho súdu, ktorým zastavil konanie, došlo k odmietnutiu práva (denegácii uistitae) navrhovateľa. Navrhovateľ podľa názoru ústavného súdu sa právom domáhal na nezávislom súde, podľa zákona Národného zhromaždenia Československej socialistickej republiky č. 97/1963 Zb. zo 4. decembra 1963 o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom (§ 63) a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 48/1996 Z. z. z 1. februára 1996 v znení neskorších predpisov, uznania cudzieho súdneho rozhodnutia o rozvode. Podľa ustanovenia § 63 cit. zákona rozhodnutia justičných orgánov cudzieho štátu vo veciach uvedených v ustanovení § 1, ako aj cudzie notárske listiny v týchto veciach, majú v Československej socialistickej republike (a na základe zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 48/1996 Z. z. v Slovenskej republike) účinnosť, ak nadobudli podľa potvrdenia príslušného cudzieho orgánu právoplatnosť, a ak boli uznané československými orgánmi, resp. s poukazom na zákon č. 48/1996 Z. z. uznané slovenskými orgánmi.

Najvyšší súd podľa názoru ústavného súdu, bez ohľadu akým konaním alebo opomenutím k tomu došlo, porušil ústavné právo navrhovateľa zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy. Z týchto dôvodov ústavný súd vyhovel v tejto časti návrhu navrhovateľa.

Ústavný súd však naproti tomu nevyhovel návrhu v tej časti, kde navrhovateľ žiadal vysloviť nálezom, že rozhodnutím najvyššieho súdu došlo aj k porušeniu čl. 11 ústavy v spojitosti s porušením Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Dohovoru o uznaní rozvodov a zrušenia manželského spoluzitia výlučne len z dôvodu, že navrhovateľ neoznačil žiaden konkrétny článok, ktorý mal najvyšší súd v jeho prípade porušiť a ktorý by mohol byť objektom skúmania ústavného súdu v spojitosti s jeho aplikáciou. Za tohto stavu ústavný súd nemohol potom ani vysloviť, že bol porušený ústavný článok 11 a súčasne vysloviť, v čom bol porušený zo strany všeobecného súdu.

Na tomto základe ústavný súd rozhodol tak, ako je to uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. septembra 1998

JUDr. Ľubomír D o b r í k
predseda senátu